

החסיד ר' אשר מניקוליוב, ובני ביתו

מכתבי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע אליו
מתוך עזבון חתנו החסיד ר' שלמה אהרן קזרנובסקי

*

מזכרת משמחת הנישואין
של

**החתן התמים יחזקאל
והכלה מרת סימה שיחיו
דענעביים**

יום שלישי ט' מר-חשון ה'תש"ע

ב"ה

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו, ובחסדו הגדול זיכנו בנישואינו למז"ט, ביום השלישי, ט' מר-חשון ה'תש"ע.

התודה והברכה מובעת בזה לידידינו ומכרינו, אשר הואילו לשמוח אתנו יחדיו ביום שמחת לבנו, ולברכנו בברכת מז"ט וחיים מאושרים בגשמיות וברוחניות.

בשמחה וטוב לבב נתכבד להגיש לפני המשתתפים בשמחתינו, תשורה מיוחדת, קובץ "החסיד ר' אשר ניקולוב, בנו וחתניו" – זקן זקנו של החתן – מכתבי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע אליו. נערך ע"י הרה"ת הרב שלום דובער שי' לוי, מתוך עזבון חתנו החסיד ר' שלמה אהרן קזרנובסקי – סבא רבא של החתן.

האל הטוב הוא יתברך, יברך את כבודו ואת אנשי בינו יחיו, בתוך כלל אחב"י, בברכות מאליפות מנפש ועד בשר. ויה"ר שבקרוב נזכה לקיום היעוד מהרה ישמע גוי בערי יהודה ובחוצות ירושלים גוי קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה גוי, בגאולה האמתית והשלימה.

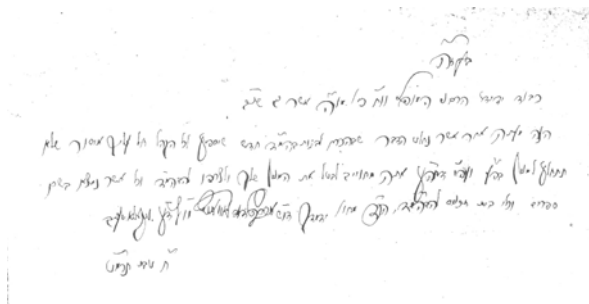
משפחת דענעביים וחיטריק

יום השלישי שהוכפל בו כי טוב
ט' מר-חשון ה'תש"ע
ברוקלין נ.י.

החסיד ר' אשר מניקוליוב

בניקוליוב. כעבור קצת יותר משנה, בתחלת שנת תר"פ, נפטר החסיד ר' אשר מניקוליוב.

רבה של ניקוליוב באותה תקופה היה הגאון החסיד הרב אברהם דוד לאוואוט (בעל קב נקי, שער הכולל ועוד, וזקנו של כ"ק אדמו"ר זי"ע). בשנת תרמ"ט התרבו החסידים בניקוליוב, באופן שלא הספיק להם בית מדרש אחד. ר' אשר התחיל להשתדל לבנות בית הכנסת נוסף בעיירה. בח' טבת תרמ"ט כותב לו מוהרא"ד לאוואוט: "הנה מעתה, אחר אשר נחלט הדבר שבהכרח לבנות בהמ"ד חדש שיספיק לכל הקהל, חל עליך איסור שלא תתחלק למנין בפני עצמו".

כעבור שנה, בחיי אדר תר"נ, נפטר מוהרא"ד לאוואוט, והשאיר מכתב לראשי קהלת ניקוליוב שימנו את בן בתו הרב ר' מאיר שלמה ינובסקי לממלא מקומו ("ראשי פרקים מתולדות המחבר", שכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע בתחלת ספרו קב נקי), וכן עשו. כשהוצרך כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע לכתוב להם בעניני העיר, הי' כותב לשניהם יחד, אל הרב מוה"ר מאיר שלמה ינובסקי, והשו"ב מוה"ר אשר גרוסמאן (ח"ד אגרת תתקכא).

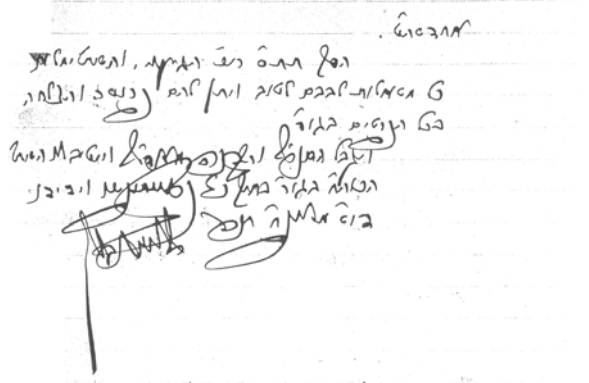
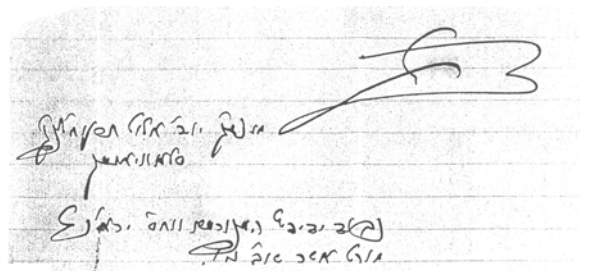
עיקר פעילותו שהתפרסם בה ר' אשר, היא הגהת ספר התניא, במהדורה המוגהת שהו"ל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע. בתחלת ספר התניא (בכל ההוצאות שמאז ואילך) נדפסה "מודעה רבה" אודות הגהה זו, בחתימת: **נאם אשר ב"ר מאיר ז"ל שו"ב מניקאליעב.**

במכתבי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע משנת תר"ס (ח"א אגרת צ, ובח"ג אגרת תרב), מכנהו "הרב המלקט". בעזבון הנ"ל יש כמה

החסיד ר' אשר גראצמאן מניקוליוב היה אחד מגדולי החסידים בתקופת כ"ק אדמו"ר מוהר"ש ני"ע ואדמו"ר מהורש"ב ני"ע.

בסי השיחות קיץ הי"ש"ת ע' 28, כותב אודותיו כ"ק אדמו"ר זי"ע: "ר"א ב"ר מאיר שו"ב מניקאליעב, ממחונכי ר' הלל מפאריטש ומחסידי אדמו"ר מוהר"ש ני"ע ואח"כ אדמו"ר מהורש"ב ני"ע. התעסק בהגהת התניא דהוצאת ווילנא תר"ס. נפטר מרחשון התר"פ (?)."

בסדרת אגרות-קודש אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע נדפסו עשרות מכתבים אליו, ועוד נשארו בכתובים, בעזבון חתנו החסיד ר' שלמה אהרן קזרנובסקי, עוד עשרות מכתבי כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע אליו.

הפעם הראשונה שהוא נזכר באגרות קודש אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע היא באגרות מהשנים תרמ"ז-ח (אגרות י; טז): "את הכ"ק אשר הבטחתי לו, כבר שלחתי לניקאליעב, ובקשתי את ר' אשר שו"ב שישלח אותם". והאגרת האחרונה אליו (בעזבון חתנו הנ"ל) ממוצש"ק י' אלול תרע"ח, ומכנהו: "כבוד ידיד המפורסם ווח"ס יר"א כו" מו"ה אשר שו"ב ני"י" – שעדיין כיהן באותה שעה במשרת שו"ב

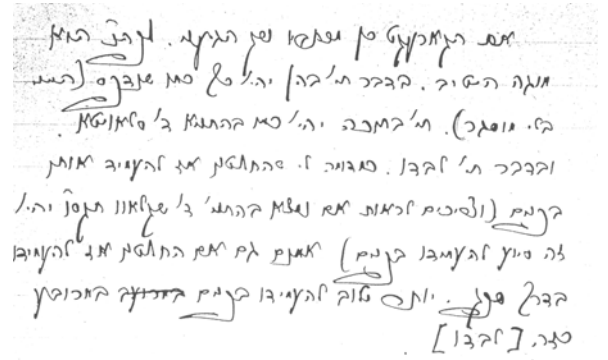
במקביל, הרבה להגיה ר' אשר גם את הדרושים בלקוטי תורה, ורשם את תיקונו על הגליון.

בשנת תשי"ט הדפיס כ"ק אדמו"ר זי"ע קונטרס "מפתחות והערות לספר לקוטי תורה", שם נדפס גם לוח התיקון, ובפתח דבר: "הלוח התיקון (החדש) – נערך עפ"י התיקונים של הרה"ח הוו"ח וכו' הר"ר אשר ז"ל שו"ב גראצמאן על גליון הלקוטי תורה שלו, וכ"ק מו"ח אדמו"ר אמר, אשר, בכלל, יש לסמוך עליו בזה".

בקיץ תרס"ה קרא אליו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע, כמה מגדולי החסידים שלו, להתייעצות באיזה נושאים. אחד מהם הי' ר' אשר מניקולוב, שהוא כותב אליו בהזמנתו (ח"ד אגרת תתקג): "כאשר נחוץ מאד להתיישב בעניני אה"ק, והחלטתי לבקש אחדים מידידינו לטכס עצה בזה, ורצוני שיהי' כבודו גם כן בזה, לזאת הנני מבקשו כשאודיע לו אי"ה בטע"ג זמן המוגבל יבוא אי"ה בלי איחור".

ריבוי המכתבים אליו הם בקשת רחבה של נושאים: כל עת שהוצרך כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע לערוך איזה מגבית, הי' כותב לו לערוך מגבית זו בעירו ניקולוב, ובעיר חרסון הסמוכה (ח"א אגרות מא; ג). ולפעמים מבקשו לנסוע לעיירות בתור שד"ר (ח"ג אגרת תרס). כמה פעמים מבקשו להשיג עבורו כתבי קודש (ח"ג אגרת תתכג). ופעם אחת מבקשו לנסוע לקישינוב וקאמינקע, להיות לעזר לבנו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ני"ע, שנסע לשם באותה שעה (ח"ג אגרות תשמא; תשמז). לפעמים כותב ליעץ לו בענייניו (ח"ג אגרת תקסח), וגם מספר לו מדברי הרופאים אודות בריאותו שלו.

מכתבים שכ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע כותב אודות תיקונים מסויימים בספר התניא.

גם אחרי הדפסת התניא המוגה הזה, עדיין מצא ר' אשר איזה טעויות הדפוס, והדפיס דפים אלו מחדש, והחליפם בדפים שנדפסו בטעות (ראה אגרות קודש ח"ג שם).

גם אחר כך המשיך ר' אשר להגיה בספר התניא, ורשם איזה תיקונים על גליון התניא שלו. אודות כותב כ"ק אדמו"ר זי"ע (אגרות קודש שלו ח"ג אגרת תח): **מצאתי אח"כ שכן הגי' גם כן ר' אשר שו"ב על התניא שלו (נמצא אצל הרב קאזארנאווסקי – חתנו)**. גם לוח התיקון שערך כ"ק אדמו"ר זי"ע לספר התניא, ביסס על הגהותיו אלו, כאמור באגרות קודש שלו ח"ה אגרת א'תצה: **"ישנם רשימת כמה תיקונים מכתב הרה"ג וו"ח אי"א נו"נ מזקני אנ"ש וכו' ר' אשר שו"ב מניקאלאיעוו, ובל"נ בהוצאה החדשה של התניא יודפס גם כן לוח תיקונים אלו בסוף הספר"**. וכן נזכרו תיקונים אלו שלו בח"ו אגרת א'תקסא, ומוסיף: **"וכ"ק מו"ח אדמו"ר הסכים על לוח התיקון שלו"**.

חתנו החסיד ר' איסר ינובסקי

מוהרש"ב ני"ע, אם כדאי לקבל הצעה זו. כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע שהה במשך חורף תרמ"ו אצל מעיינות הרפואה ביאלטע (ראה אגרות קודש שלו ח"א אגרות ה-ו), והכיר את המקום, ובהתאם לזה משיב להם (ח"ג אגרת תקסה): **"קשה עלי לפסוק בדבר ישיבת יאלטא, והעיקר בהזדרכת בניס. אם כי גם בניקאלייעוו יש מן**

לערך בשנת תרמ"ח, נישאה בתו הראשונה של החסיד ר' אשר מניקולוב, אל ר' איסר ינובסקי, בן בתו של רבה של ניקולוב – הגאון החסיד מוה"ר אברהם דוד לאוואוט הנ"ל, ודודו זקנו של כ"ק אדמו"ר זי"ע.

בשנת תרמ"ט עלתה הצעת משרה להרב איסר הנ"ל, בעיירה יאלטע שבצרפת. הוא וחותנו ר' אשר, פנו בשאלה אל כ"ק אדמו"ר

זצוקללה"ה ני"ע, לזאת הנני מבקשו שיראה נא כבודו אחדים מידידני הנכבדים שי' ולעזור לו בדבר נכון".

לא ידוע לנו עד מתי חי ר' איסר. אמנם בתחלת שנת תרפ"ג נתקבל לרבנות קריוואראג, החסיד ר' אלכסנדר סענדר יודאסין, מח"ס תומכי תמימים (כפר חב"ד תשכ"ד), אשר בתחלתו הדפיס את כתב הרבנות מי"ד מ"ח תרפ"ג. מסתבר שאיזה זמן לפני כן נפטר החסיד ר' איסר ינובסקי.

מכתב שכתב בי"ד סיון תרס"ו (ח"ד אגרת תתקלב). באותה שעה חלה ר' איסר, והוצרך לנסוע למעיינות הרפואה. כותב אז כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע אל אחד החסידים: "ידידני הנוכחי הרה"ח המפורסם מוהר"א שי' רב בקריוואראג, מוכרח ע"פ ציווי הרופאים לנסוע לבאד קארלסבאד, וכמובן אין היכולת שלו מספיק לו ע"ז. וכאשר הרב הנ"ל הוא ממבחר ידידני האחוים וקשורים בגחלת אבותינו הק' "

חתנו החסיד ר' יוסף גארפינקל

בתו השניה של ר' אשר, מרת חי מושקא, נולדה כעבור שנים רבות, בשנת תרמ"ט, שזה הי' כבר אחרי נישואי בתו הראשונה הנ"ל, אשת הרב איסר ינובסקי.

בשנת תרס"ו נישאה אל התמים ר' יוסף שמואל גארפינקל מפאהר, מתלמידי תומכי תמימים בליובאוויטש. בו' מני"א תרס"ו כותב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע לר' אשר: "והנני מברכו בברכת מז"ט בעד הקשורי תנאים, יאמר ה' לדבק טוב ויהי' בנין עדי עד בהצלחה בכל הפרטים בגו"ר. ויעזור לו השי"ת לגמור בקרב ענין טוב ומוכשר ברו"ג עבור בנו שי"ו".

אחר נישואיהם התקבל לשוי"ב בקיסלאוואדסק (ס' התמימים ח"א ע' מג).

ר' יוסף נפטר בכ"ח ניסן ה'תש"ג, בתקופת מלחמת העולם השניה, בגלות בפערגאנא. ובעת הגירת אנ"ש מרוסיה, בשנים תש"ו-ז, יצאה גם אלמנתו מרת חי מושקא גארפינקל, יחד עם בנה ר' נחמי שלום רפאל, ובתה רבקה (שנישאה אחר כך לר' שלום שורפין). בר"ח סיון ה'תשל"ו נפטרה בני. ושם מ"כ.

בנו החסיד ר' שמואל גראצמאן

אחרי שתי הלידות האלו היתה אשתו חלושה. ובד' אלול תר"ן כותב לו כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ני"ע (ח"א אגרת מט):

כשנה אחרי לידת הבת חי' מוסיא, נולד לר' אשר בנו ר' שמואל.

מידידי גיסו שי, ונכון הי' אשר תכתוב להם בלשון רוסיא, לדרוש בשלומם (רק בעניני הבריאות), ולבקשם לכתוב משלומם ומשלום שאר הקרובים אשר נמצאים במחנם, ודרך אגב יכתוב להם פ"ש בשמי וברכתי שיעזר להם השי"ת בבריאות ובכל טוב בגשמיים וברוחניות".

אחרי יציאתו מרוסיה (בשנים תש"ז), הי' במשך תקופה מנהל הישיבה תומכי תמימים שנוסדה אז במחנה הפליטים וועגשייד, אוסטריה (מתוך מכתבו מיום א' בהעלותך תש"ז), בשלהי תש"ז עבר לפריז, ומשם כותב ב"י ניסן תש"ח, אל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע: "היות שקבלתי וויזע מגיסי הרב ר' אשר אבמסאן נ"י לנסוע ללונדון להיות שם שו"ב, והנני מבקשים הסכמתם וברכה מכ"ק שליט"א". ועל כך השיב לו: "אודות הנסיעה ללונדון לקבל משרת שו"ב נכון הדבר במאד, והשי"ת יצליחו וב"ב יחיו בהסתדרות טוב בגו"ר".

אודות פעילותו בלונדון, מיד עם הגעתו לשם, כותב לו כ"ק אדמו"ר זי"ע בג' מני"א תש"ח (ח"ב אגרת שפה): "חקרתי ודרשתי מאחותו וגיסו שיחיו [קזרנוסקי] להנעשה אתו ואופן הסתדרותו. נהייתי לראות מכותלי כתבו כי נסתדר בגו"ר, עד שגם ניגש לעבודת התעמולה ליחזוק בדא"ח בפרט ובתורה ומצות ויראת שמים בכלל".

במכתבו הנ"ל מכתבו "מחותני", על פי המסופר לעיל, שאחותו הגדולה נישאה לר' איסר ינובסקי, דודו זקנו של כ"ק אדמו"ר זי"ע.

"בדבר שאלתו, אם מרגשת איזה חלישות ישכור מינקת להנער, והשי"ת יזכם לגדלו לתורה לחופה ומעשים טובים בנחת ובנקל".

בהגיעו לגיל בר מצוה, בשנת תרס"ג, כותב כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע לר' אשר (ח"ג אגרת תתכג): "יחזק השי"ת לב בנו שי שיהי' ירא אלקים באמת ובתורתו ובמצותיו ית', יחפוץ תמיד כל הימים לרבות [הלילות] כו".

למד בתומכי תמימים בתחלה למד במחלקה בהאראדישץ, בשנים תרס"ג-ד, ואח"כ בישיבה הגדולה בליובאוויטש, בשנים תרס"ה-ז (כן רשם בכרטיס ספר החסידים). בשנת תרס"ז נשא את זוגתו מרת רחל, ואחרי נישואיו התקבל להיות גם הוא שו"ב בניקוליוב (סי התמימים ח"א ע' מא).

כשהתחילו הרדיפות על הדת ברוסיה, הוכרח לעזוב את ניקוליוב, והתיישב במוסקבא. בימי הרעב בשנת תרצ"ה סבל הרבה, כתב אודותיו ר' שמואל גורדון, אל החסיד ר' ישראל דזייקאבסאן בנ"י. (תולדות חב"ד ברוסיה הסובייטית ע' קמט): "הנני בזה לעורר רחמים לפני כת"ר עבור ידידנו התמים ר' שמואל גראסמאן יחי' בן השו"ב דניקאליאעב ר' אשר גראסמאן ז"ל ... מצבו הגשמי איום ונורא בפועל ממש עד ככר לחם רח"ל ... פה לא ירויח כלום כי שמירת שבת לא תתנהו".

בעת מלחמת העולם השניה, בוי שבט ה'תש"ג, כותב כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע אל גיסו ר' שלמה אהרן קזרנובסקי (ח"ב אגרת ד'תקנט): "ראיתי את התלגרמה

החסיד ר' שלמה אהרן קזרנובסקי

כבר נזכר לעיל אשר ר' אשר נפטר בתחלת שנת תר"פ. לפני פטירתו השאיר אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע דמי נדוניא עבור בתו, שעדיין לא נישאה. אחרי ההסתלקות בב' ניסן תר"פ, עבר סכום זה של מזומנים לידי כ"ק בנו אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע.

באותה שעה הציעו לר' שלמה אהרן את השידוך עם בתו הצעירה של ר' אשר. הוא שאל אודות השידוך הזה אצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, אשר השיבו שישע לאוהל

בתו השלישית של ר' אשר, מרת חי' פריידא (השם חי' נוסף לה אחר כך מחמת חולו), נולדה כעבור שנים רבות, לערך בשנת תר"ס. ובשנת תרפ"א נישאה עם התמים ר' שלמה אהרן קזרנובסקי.

החסיד ר' שלמה אהרן קזרנובסקי נולד בשנת תרנ"ז, במוהילוב ע"נ דניעפר. למד בליובאוויטש משנת תרע"א עד שנת תרע"ז.

בשנת תש"ב התעסק בקניית חלקת חב"ד בבית החיים מונטיפיורי.

בתחלת תקופת נשיאות כ"ק אדמו"ר זי"ע, התעסק אף בחיפוש ורכישת בית לדירה עבור הרבי והרבנית, 1304 פרזידנט סטריט.

בשנת תשט"ז יסד כ"ק אדמו"ר זי"ע את בית הספר למלאכה בכפר חב"ד, ואת הרש"א קזרנובסקי מינה כשלוחו לחנוכת הבית, ומאז היה מנהל הקרן לתמיכת המוסד.

בכל אלו התעסק עד לפטירתו בז' מר-חשון תשמ"ג.

על מצבתו: **"עסק במרץ בעד מוסדות חב"ד באה"ק, ומנוטעי כרם חב"ד בארה"ב, מקורב ופעל רבות בעד בית חיינו, וחיבה יתירה נודעת לו מכ"ק נשיאינו, כהן בקודש על משמרתו ברבנות יותר מיובל שנים, הרביץ תורה וחסידות וקירב לבבות בפרט בין הנוער ליהדות עד יומו האחרון"**.

זוגתו מרת חיי פריידא נפטרה ביי"א ניסן ה'תשמ"ז.

וישאל אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע. וכן עשה.

אחרי שהשידוך יצא לפועל, ובא לבקש ברכה מאת כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, מסר לידינו את כספי הנדוניה אשר השאיר ר' אשר לפני פטירתו.

אחרי החתונה גרו איזה שנים ברוסיה, ובשנת תרפ"ז היגרו מרוסיה לארה"ב.

בשנה הראשונה היה בראטשעסטער נ.י. – רב בית הכנסת עין יעקב (זכרון לבני ישראל ע' קנד). ואח"כ עבר לנ.י. ובחורף תרפ"ט התקבל לרב בבית הכנסת בני יצחק, ובית הכנסת תפארת ישראל, בשכונת בענסנהורסט בברוקלין.

בכ"א טבת תרפ"ט כותב לו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע (חי"ב אגרת תכב): **"במענה על מכתבו המודיע כי נתקבל לרב בבתי הכנסיות "בני יצחק" ו"תפארת ישראל" יצ"ו, הנני לברכו בברכת מז"ט ואשר הוי' יהי בעזרו לכלכלם בלימודים טובים"**.

במשך כמה שנים התמנה כמזכיר ומנהל אגודת חב"ד בארצות הברית (זכרון לבני ישראל, ע' קנד).

בשנת תרח"צ נוסדה בברוקלין חברת "אחות תמימים", אשר כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע מינה אותו כאחד משלושת המשפיעים – רועים של קבוצת בנות זו (חי"ד אגרת אילו).

כשניצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע לנ.י. בטי אדר שני ה'ת"ש, התחיל מיד להתעסק בחיפוש וקניית בית עבור מרכז חב"ד ובית אדמו"ר, ועל זה כתב לו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע, ביי"ג ניסן (חי"ב אגרת ד'שפג): **"במענה על מכתבו המודיע אודות הדירה עבורינו להצלחה בגשמיות וברוחניות, נהניתי מאד מה ששוקד בזה כראוי. יעזר השי"ת שימצא עבורינו בית דירה מרווח ומתאים בכל הפרטים"**.

בסוף הקיץ קנה את הבנין 770 איסטון פארקוויי, ומאז הי' הוא הממונה על ענייני הבנין, ובשנת תשי"ט-כ הוא התעסק בבניית בית הכנסת המוגדל במקום שהי' עד אז החצר.